Šiauliuose Pasaulio Tautų Teisuolių skvere susitiko žmonės ir atmintis

2021-10-23

Pasaulio tautų teisuolė Genovaitė Černiauskaitė-Dugnienė už idėją, projektą ir jo įgyvendinimą dėkojo visų teisuolių vardu.
Šiaulių kraštas www.skrastas.lt

Šiauliuose, Vilniaus ir Ežero gatvių sankryžoje, buvusio žydų geto prieigose, iškilmingai atidarytas ir pašventintas Pasaulio tautų teisuolių skveras, jame įamžintos Šiaulių miesto ir regiono asmenų, gelbėjusių žydus, pavardės. Dainų parke pasodinta trisdešimt sakurų, Venclauskių namuose vyko susitikimas, skirtas Pasaulio tautų teisuoliams pagerbti. Šiauliai pirmieji Lietuvoje paminklu įamžino Pasaulio tautų teisuolių atminimą. Šiauliečio dizainerio Ado Toleikio sukurtas projektas „Jungtis“ apima ir getų vietas žyminčius meninius akcentus. „Meilės, tolerancijos nenusipirksi už pinigus, ją turi širdyje išauginti“, – sakė Pasaulio tautų teisuolė Genovaitė Černiauskaitė-Dugnienė.

Įamžintas atminimas

Šiaulių miesto meras Artūras Visockas (dešinėje) projekto „Jungtis“ autoriui Adui Toleikiui įteikė padėką ir atminimo ženklą.
Artūro STAPONKAUS nuotr.

Iškilmingoje Pasaulio tautų teisuolių skvero atidarymo ceremonijoje dalyvavo Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, Izraelio ambasadorius Yossef Levy, Vokietijos ambasadorius Matthias Peter Sonn, JAV ambasadorius Robert Gilchrist, paskirtasis Japonijos ambasadorius Ozaki Tetsu, Lietuvos kariuomenės vadas gen. ltn. Valdemaras Rupšys, NATO integravimo pajėgų Lietuvoje vadas plk. Peter Nielsen, Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky, Seimo nariai, Šiaulių žydų bendruomenė, kariai, kunigai, Pasaulio tautų teisuolių artimieji ir kt.

Į renginį iš Mažeikių atvyko ir Pasaulio tautų teisuolė Genovaitė Černiauskaitė-Dugnienė, jai žodis suteiktas tik renginio pabaigoje.

Iškilmės prasidėjo Gedimino Brūzgos atliktu muzikiniu kūriniu iš filmo „Šindlerio sąrašas“. Tylos minute pagerbtas Pasaulio tautų teisuolių, kuriuos savo prieglobstin priėmė Lietuvos žemė, atminimas.

Pirmasis į susirinkusiuosius kreipėsi Šiaulių miesto meras Artūras Visockas, linkėjęs „balanso tarp žmogaus širdies, sąžinės ir formalios gyvenimo dalies“. A. Visockas įteikė padėką paminklo autoriui dizaineriui Adui Toleikiui, padėką perdavė ir architektei Ilonai Voznonienei.

Iškilmingai progai paminėti išleistas ir riboto tiražo atminimo ženklas. Pirmasis įteiktas A. Toleikiui, atminimo ženklais padėkota ir renginyje kalbėjusiems garbingiems asmenims.

„Prisipažinsiu, čia yra ankstyviausių mano vaikystės prisiminimų vieta, – sakė Seimo pirmininkė

Paieška

Naujienlaikraštis

Užsisakyti naujienlaikraštį

Beigelių krautuvėlė

Filmas: Keturios dienos su Lietuvos Žydų Bendruomene

Viktorija Čmilytė-Nielsen. – Anuomet tai buvo tarsi tranzito zona, tam tikra prasme užmiršta žemė, kurioje stengiamasi neužsilaikyti.“ Netoliese – bendrabutis, kuriame Seimo narė gyveno iki 4 metų, 10 vidurinėje mama dirbo istorijos mokytoja.

Didždvario gimnaziją baigusi Seimo Pirmininkė priminė Zubovų šeimos istoriją: jų palikuonis architektas Vladimiras Zubovas nacių okupacijos metais kartu su žmona Danute Čiurlionyte-Zuboviene, jos mama Sofija Kymantaite-Čiurlionienė aktyviai gelbėjo Kauno žydus, 1991 metais jam suteiktas Pasaulio tautų teisuolio vardas.

„Kaip sakė Vladimiras Zubovas, gelbėdamas aš gelbėju lietuvių tautos orumą. Lietuvos piliečiai, Pasaulio tautų teisuoliai išgelbėjo mums galimybę gyventi oriai, pasinaudokime ja, o ši vieta, šis puikus skveras, tikiu, mums taps priminimu kaskart, kai kils abejonė ir pasirinkimas tarp patogios tylos ir žmogiškumo.“

Izraelio ambasadoriui Yossef Levy šis renginys – vienas iš įspūdingiausių ir jautriausių jo, kaip ambasadoriaus, karjeroje: istorinėje vietoje susitiko ne tik žmonės, bet ir atmintis.

Prisimindamas Holokaustą, ambasadorius svarstė, jog nebuvo lengva pasiryžti gelbėti nekaltus žmones, žydus, juodžiausiu istorijos metu, nes gelbėtojams, jų šeimoms irgi grėsė mirtis. Yossef Levy retoriškai klausė, kaip mes pasielgtume, jei vidurnaktį pasibeldęs asmuo prašytų pagalbos, nes už kelių valandų bus sušaudytas, bet žinotume, kad gelbėdami patys rizikuojame savo ir artimųjų gyvenimu. Pasak Yossef Levy, žmonės, kurie gelbėjo, atidarė duris ir atidarė širdis, nepaisydami įstatymų, kitų patarimų, nes buvo geri krikščionys, geri lietuviai, buvo herojai, bet pirmiausia buvo geri žmonės.

Herojams ambasadorius dėkojo Izraelio valstybės vardu.

„Šiandien stoviu prieš jus kaip valstybės, kuri prieš 80 metų, 1941 metais, sukėlė neišmatuojamą skausmą ir kančias, ambasadorius“, – dėkodamas už kvietimą pasisakyti, sakė Vokietijos ambasadorius Matthias Peter Sonn. – Visi žinome, kad neįmanoma panaikinti įvykdytus žiaurumus ar atgaivinti nužudytųjų, bet įmanoma pasimokyti iš viso to ir prisiminti.“ Pasak ambasadoriaus, už šį tragišką laikotarpį istorinė atsakomybė tenka Vokietijai – dabar ir visados.

JAV ambasadorius Robert Gilchrist, kalbėdamas apie Pasaulio tautų teisuolių drąsius poelgius, priminė ir dalyvavusius Holokausto nusikaltimuose. Ambasadoriaus teigimu, Pasaulio tautų teisuoliai aktyviai priešintųsi nacių kolaborantų atminimo įamžinimui. Tokiu asmeniu Robert Gilchrist įvardijo Joną Noreiką.

„Jokia tauta negali tuo pačiu metu rodyti pagarbos Holokausto vykdytojams ir tuo pačiu metu laikytis demokratinių vertybių, vienijančių JAV ir Lietuvą, – sakė JAV ambasadorius ir linkėjo, kad šis skveras primintų apie tuos, kurie drąsiai stovėjo už savo įsitikinimus, gelbėjo gyvybes ir suteiktų stiprybės eiti į priekį ir priimti tikrąsias savo šalių istorijas.

„Skveras žymi šviesos ir vilties spindulį juodoje istorijos naktyje, – sakė Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky. – Labai svarbu, kad kalbėdami apie Pasaulio tautų teisuolius neignoruotume fakto, jog tai – Lietuvos žmonių gelbėtojai, žydų, gimusių ir augusių Lietuvoje, kūrusių Lietuvą ir mūsų bendrą kultūrą. Negalime to pamiršti, negalime pasiduoti dirbtinai primestoms skirtims. Privalu kalbėti apie praeities nusikaltimus ir klaidas augančioms kartoms, privalu diegti teisingus pasirinkimus ateičiai.“

NUSIKALTIMUS
NE INTERNETE
INTERNETE

Litvakų kapinių katalogas
מצבה
MACEVA

LIETUVON.LT
keliaukime po štetlus

Pakruojo sinagoga

Kranto g. 8, Pakruojis
tel. 8 675 27613

Pirmadienį - penktadienį – 9–18
Šeštadienį – 10–16
Sekmadienį – 10–16
Išskyrus valstybinių švenčių dienomis

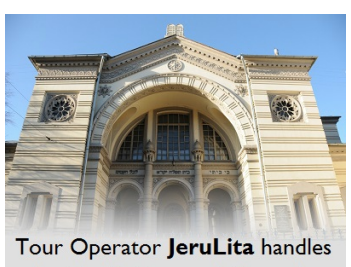
Tour Operator **JeruLita** handles Jewish Heritage and General History tours and also can help you finding information about your ancestors in Lithuania, Latvia, Estonia, Poland and Belarus.
http://www.jerulitatravel.com

Vilniaus Šolomo Aleichemo ORT gimnazija

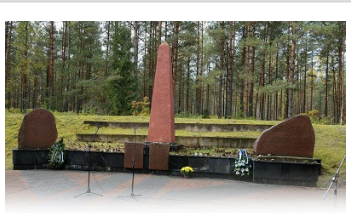
Kviečiame pasidalinti prisiminimais apie 1941 m. nužudytus žydus prie Švenčionėlių. Kreiptis ir rašyti Švenčionių žydų bendruomenės pirmininkui Moisejui Šapiro: moisa50@mail.ru

Eilėraštis «Žydiškos gatvelės» [יידישע געסלעך]

Leibas Stockis [לייב סטאָצקי]
Eilėraštis «Žydiškos gatvelės»
[יידישע געסלעך / idiše geslech]

Litvakų patarles jidiš kalba skaito Dita Šperling

Pasak F. Kukliansky, Pasaulio tautų teisuolių pavardės, iškaltos akmenyje, tebūna pagarbos teisingiems pasirinkimams ir sąžinei simboliu, tebūna atminimas ir visoms Holokausto aukoms, kurių nepavyko išgelbėti.

„Šiandieną visame pasaulyje, Lietuvoje taip pat, matome vėl rusenančias antisemitizmo apraiškas, joms negali būti jokių pateisinimų, tylios tolerancijos. Istorija vertina teisingus poelgius, o ne gėdingą tylą. Kasdien rinkimės tą šviesą, kurią mums spinduliuoja Pasaulio tautų teisuolių pavyzdys.“F. Kukliansky į renginį atsinešė 1927 metais Kaune išleistus patarimus ekskursijų vadovams: knygutės skyriuje apie Šiaulius nurodytas garo malūnas, stovėjęs Vilniaus g. 154. Tai buvo F. Kukliansky senelio malūnas, ten gyveno jos seneliai, mama, visa šeima.

„Mano senelis pabėgo iš geto kartu su mama, kai jai buvo 10 metų, bet jų niekas negelbėjo. Baltaraiščiai pagavo, senelis klūpėdamas išprašė, kad mamos nenužudytų. Mūsų šeimai nepasisekė taip, kaip kitoms šeimoms, bet kažkam pasisekė, ačiū, jums, gelbėtojai.“

F. Kukliansky padėkojo renginyje dalyvavusiam Sondeckių šeimos atstovui už išgelbėtą Marko Petuchausko, daug davusio Lietuvai, gyvybę.

Žydų gelbėtoja G. Černiauskaitė-Dugnienė apgailestavo, kad teisuolių pagerbime dalyvauja viena, ir visų teisuolių vardu dėkojo už idėją, už projektą, už projekto įvykdymą.

„Juk šie teisuoliai aukojo ir save, ir savo šeimą, jie buvo ne tik geri žmonės, bet ir labai drąsūs. Aš nuo pat vaikystės gyvenau žydų tautybės žmonių apsuptyje, mūsų bendravimas vyko iki 2019 metų – iki kol gyvi, iš Izraelio skambindavo kas dvi savaites iki pat mirties. Man žydų tauta labai artima, kadangi visas mano gyvenimas praėjo meilės apsuptyje, rašėme vieni kitiems meilės laiškus, skambindavomės.“

Pasaulio tautų teisuolė kreipėsi į tėvus ir į mokytojus, kad nuo mažens vaikus auklėtų tolerantiškus aplinkiniams ir kitų tautų žmonėms.

„Aš norėčiau, kad mano maža tauta būtų išdidi ir verta pagarbos“, – sakė G. Černiauskaitė-Dugnienė.

Paminklą ir susirinkusius palaimino Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis, priminęs, kad gelbėtojų sąraše buvo ir 159 dvasininkai. Vyskupas linkėjo, kad meno kūrinyje įamžintas atminimas leistų prisiminti ir kitus brolius ir seseris, kurie aukojosi dėl vertybių.

Ant paminklo padėtas simbolinis gėlės žiedas, uždegta žvakė, tris atminimo ir pagarbos salves iššovė Garbės sargybos kuopos kariai. *Artūro STAPONKAUS nuotr.*

Po iškilmių Dainų parke pasodinta 30 sakurų.

Pavardės, iškaltos pas Dievą knygoje.

Venclauskių namuose vykusiame renginyje pirmiausia žodis buvo suteiktas Pasaulio tautų teisuolei Genovaitei Černiauskaitei-Dugnienei.

,,Mano gyvenimas baigiasi, norėtųsi, kad žmonės naująją kartą auklėtų tolerantišką, tai ir už pinigus svarbiau. Meilės, tolerancijos nenusipirksi už pinigus, ją turi širdyje išauginti“, – susitikime Moteris prisiminė, kaip gelbėjami žydai buvo vežami ir iš Šiaulių – tėvas buvo tarsi ryšininkas. Išgelbėtieji lietuviams buvo dėkingi visą gyvenimą.”

Venclauskių namuose kalbėjo Pasaulio tautų teisuolė Genovaitė Černiauskaitė-Dugnienė. Artūro STAPONKAUS nuotr.

Moteris prisiminė, kaip gelbėjami žydai buvo vežami ir iš Šiaulių – tėvas buvo tarsi ryšininkas. Išgelbėtieji lietuviams buvo dėkingi visą gyvenimą.

„Būkime išdidūs savo tautos žmonės, gerbkime vienas kitą, mums trūksta dar Lietuvoje tolerancijos, mes vienas su kitu kartais nebegalime susikalbėti. Mano gyvenimas baigiasi, norėtųsi, kad žmonės naująją kartą auklėtų tolerantišką, tai ir už pinigus svarbiau. Meilės, tolerancijos nenusipirksi už pinigus, ją turi širdyje išauginti“, – sakė Pasaulio tautų teisuolė.

Seimo narys, Nepriklausomybės akto signataras Emanuelis Zingeris emocingai prisiminė savo mamos, tuomet 18-metės Kauno gimnazistės istoriją, kai nuo jos nusisuko visi klasės draugai tą dieną, kai vokiečiai mieste iškabino skelbimus, jog žydai – ne žmonės.

Įsimintina istorija iš 1943 metų, kai istorijas mokytojas pamatė varomas buvusias mokines, viduryje gatvės prieš visą Kauno geto merginų būrį sušuko: „Atleiskit man, mergaitės!“ „Įsivaizduojate? – graudinosi E. Zingeris. – Jį čia pat sumušė žmogus su baltu raiščiu.“

Kazimierz Sakowicz

Panerių dienoraštis

1941–1943 m.

1 knygos dalis | 2 knygos dalis

Holokausto Lietuvoje atlasas

Taip pat įdomu..

NCSEJ NATIONAL COALITION SUPPORTING EURASIAN JEWRY

ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

Žmogaus teisių stebėjimo institutas

Kad sistema tavęs nesuplotų. KAIP GAUTI TEISINĘ PAGALBĄ? Lietuvos Žmogaus teisių centras mano teisės

European Jewish Congress

ועידת התביעות Claims Conference The Conference on Jewish Material Claims Against Germany www.claimscon.org

WJC WORLD JEWISH CONGRESS

Geros valios fondas Good Will Foundation קרן רצון טוב

EJP EUROPEAN JEWISH PRESS

American Jewish Joint Distribution Committee JDC

EUROPEAN JEWISH FUND

Lietuvos Respublikos ambasada Izraelio Valstybėje

VIRTUAL SHTETL

Pasak E. Zingerio, Šiauliai, pagerbę Pasaulio tautų teisuolius, moralės sumaištyje tampa žiburiu.

Šiaulių apskrities žydų bendruomenės pirmininkas Sania Kerbelis įdėjo daug darbo, kad paminklas Šiauliuose atsirastų.

„Mažiausia, ką galėjome padaryti, iškalti jų pavardes akmenyje, bet aš manau, jų pavardės, jų šeimų pavardės iškaltos pas Dievą knygoje“, – sakė Sania Kerbelis, daug nuveikęs, kad Šiauliuose atsirastų Pasaulio tautų teisuoliams skirtas atminimo ženklas.
Artūro STAPONKAUS nuotr.
„Pasaulio tautų teisuoliai turbūt yra patys švenčiausi ir šviesiausi žmonės, kokie begali būti pasaulyje, jie gelbėjo tai, kas yra brangiausia, jie gelbėjo gyvybes. Man pasisekė susipažinti su daug Pasaulio teisuolių, šeimų nariais, tai yra šviesūs, visai kitokio mąstymo žmonės, jų vertybės kitokios, pas juos pirmiausia yra žmogus. Mažiausia, ką galėjome padaryti, iškalti jų pavardes akmenyje, bet aš manau, jų pavardės, jų šeimų pavardės iškaltos pas Dievą knygoje“, – sakė S. Kerbelis.

S. Kerbelis „Aušros“ muziejui padovanojo Šiaulių apskrities žydų bendruomenės saugotą Žūvančiųjų gelbėjimo kryžių, priklausiusį Vincui Jokubaičiui. Bendruomenės padėką S. Kerbelis įteikė ir A. Toleikiui.

Vilniaus Gaono žydų istorijos muziejaus direktorė Kamilė Rupeikaitė priminė, koks ilgas, kruopštus, dažnai nematomas darbas atliekamas, kol asmeniui suteikiamas Pasaulio tautų teisuolio vardas. Muziejus žinią apie teisuolius skleidžia parodomis, filmais.

Žydų gelbėtojų atminimo įamžinimo projekto vadovė Danutė Selčinskaja pristatė ištrauką iš dokumentinių filmų ciklo „Pasaulio teisuoliai“, parodė fotografijas žmonių, kurių pavardės iškaltos Pasaulio tautų teisuolių skvere.

Žydų gelbėtojais, sakė Danutė Selčinskaja, buvo įvairių socialinių sluoksnių žmonės, tikintys ir laisvamaniai – bendro vardiklio nėra.

Šiuo metu Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi yra apdovanoti 1 588 žydų gelbėtojai, Pasaulio tautų teisuolių vardas suteiktas 919-ai Lietuvos piliečių.

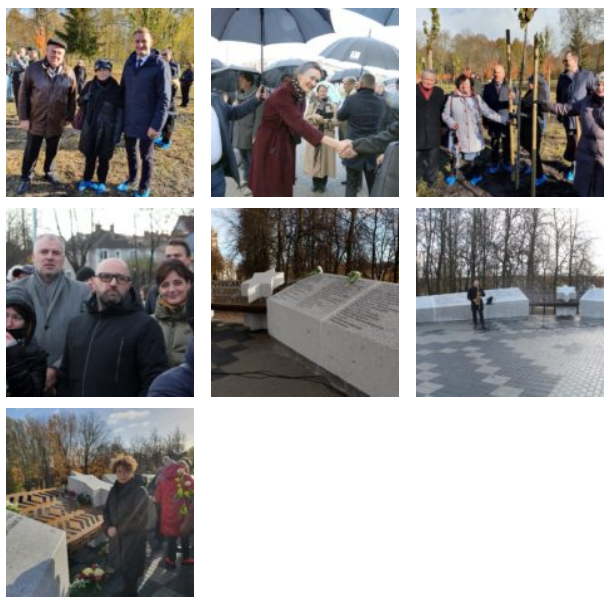

← Užuojauta

Copyright © 2021 Lietuvos žydų bendruomene